

УДК 372.8:811.111

БУЛГАРУ Наталія Борисівна

старший викладач кафедри психології, педагогіки та лінгводидактики

Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

ORCID ID: 0000-0002-2190-9016

e-mail: bugarunat@gmail.com

ДЗЯТКО Алла Анатоліївна

вчитель англійської мови

спеціалізована школа №1 I-III ступенів, м. Хмельницький

ORCID ID: 0000-0003-4635-9265

**ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ФОРМ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У ТЕХНІЧНОМУ
ЗАКЛАДІ**

У статті розглядаються інноваційні форми та методи дистанційного навчання при викладанні іноземної мови в технічних вищих навчальних закладах. Проаналізовано переваги та недоліки форм і методів дистанційного навчання. Дистанційні засоби навчання дедалі ширше впроваджуються в освітній процес. Тому пріоритетним напрямом вважається пошук новацій у розробці методик та технологій для таких занять. У статті наводиться приклад опрацювання вченими інноваційних форм та методів дистанційного навчання при викладанні іноземної мови у таких напрямках: підвищення інтенсивності занять; розширення змісту; будівництвом індивідуальних траєкторій для кожного студента, враховуючи його здібності та мотиваційно-ціннісну сферу особистості; інтенсифікацію самостійної роботи учнів. Серед них: інноваційні інформаційні освітні технології, інтерактивні методики навчання, роль викладача, що є рушієм інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі. Розглянуто також види взаємодії між студентом, викладачем і навчальними матеріалами. Визначені особливості впровадження інноваційних та інформаційних технологій в освітній процес ЗВО, охарактеризовані основні якості та критерії технологічності освітнього процесу у ЗВО. Досліджено та науково обґрунтовано особливості дистанційного навчання, як форми втілення інноваційних та інформаційних технологій в освітній процес ЗВО, розглянуті методи та засоби формування професійних компетенцій. Встановлено, що основним змістом діяльності вищого навчального закладу повинно стати проектування інноваційного освітньовиховного середовища. З'ясовано, що дистанційне навчання підвищує якість навчання за рахунок використання новітніх технологій та електронних бібліотек.

Ключові слова: дистанційне навчання, викладання іноземної мови, моделі дистанційного навчання, інноваційні технології, інформаційні технології, інноваційна діяльність, вебінар, інноваційні методи викладання.

JEL classification: L20; O32

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.3.139.144>**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У
ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ
ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ
ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

В даний час потрібний високий рівень професійної підготовки студентів технічних спеціальностей. Компетентна парадигма у вищій технічній освіті змінює систему цінностей і передбачає наявність концепції освіти та впровадження інноваційних

педагогічних технологій. При навчанні професійно орієнтованої іноземної мови студентів використовуються ситуації, які можуть зустрітись у майбутній професійній діяльності. Застосування нових інформаційних технологій у навчанні іноземної мови – це не лише нові технічні засоби, а й нові форми та методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Основна

мета – це формування комунікативної культури студента, навчання практичного оволодіння іноземною мовою.

Сучасні педагогічні технології, такі як навчання у співпраці, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання. Інноваційними технологіями є навчання, проектування, проблемне навчання, тестова система, ігрове навчання, занурення в іншомовну культуру.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

У своїх дослідженнях науковці (Г. Весна, М. Гаврилов, О. Федорович, Д. Чернілевський, О. Шабанов) детально розглянули інноваційну технологію, що заснована на широкому застосуванні засобів мультимедіа, а саме дистанційне навчання.

Теоретичні основи використання віртуального навчального середовища опрацьовують: Г. Атанов, А. Бойченко, М. Вайндорф-Сисоєва, А. Гагарін, А. Гайдученко, П. Зарічний, Д. Калмиков, А. Луценко, І. Пустиннікова, Д. Репкін, С. Титенко, П. Флоренський, С. Хапаєва, Л. Хачатуров, А. Хуторський. У сучасній педагогічній літературі взагалі не існує чіткої класифікації форм і методів дистанційної форми навчання. О. Колодницька зауважує, що "стратегічний напрям розв'язання нагальних освітніх проблем спонукає щонайперше обґрунтувати концепцію реформи освіти, осердям якої є передові інноваційні технології. За орієнтир береться те, що навчальний процес має бути трансформований у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів" [4, с.69]. Дослідниця підкреслює, що "вибір педагогічної технології – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи педагога та студента" [4, с.71]. С. Ковальова серед інноваційних форм визначає модульне навчання, бізнес-семінари, інтернетлекції, доступ до інтернету, використання інтернет-технологій, відео- та телеконференції, дистанційне чи відкрите навчання, науково-практичну конференцію, локальний моніторинг. Науковець окреслює

також інноваційні методи: аудіовізуальні, кейс-стаді (мікро- і макрокейси), комп'ютерні ігрові моделі, письмові дискусії, комп'ютерне тестування, інтерактивні методи [2]. Г. Козлакова проаналізувала діяльність з формування інформаційного і програмного забезпечення для вивчення інженерних дисциплін, проблеми використання та розвитку перспективних технологій навчання в технічних університетах України [3]. У дисертаційній роботі І. Костікової сформульовано практичні рекомендації для впровадження дистанційного навчання студентів: "необхідність інтеграції дистанційної форми з традиційним навчанням, поширення електронних засобів навчання, розвиток телекомунікаційних освітніх мереж у регіонах, створення іншомовного банку даних, моніторинг інформаційних ресурсів, новинок тощо" [5, с. 17-18].

Ефективність освітніх інновацій досліджували В. Безпалько, В. Бухвалов, Б. Горячов, В. Гузеєв, І. Дичківська, І. Лернер, В. Монахов, Т. Назарова, В. Паламарчук, О. Пехота, І. Прокопенко, Г. Селевко, С. Сисоєва, Д. Чернілевський, М. Чошанов, С. Шаповаленко та ін. У зарубіжній педагогічній теорії та практиці проблема представлена у дослідженнях таких вчених, як С. Ведемейер, Г. Веллінгтон, М. Вульман, М. Кларк, П. Мітчел, Ф. Персиваль, С. Сполдінг, Р. Томас та ін. Інноваційні педагогічні технології в організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах розглянуто в дослідженнях І. Богданової, О. Гохберг, О. Євдокимова, І. Козловської, Н. Копняк, Т. Красильник, С. Сидоренка, В. Химинця та ін.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Актуальність пропонованої статті спричинена потребою активного втілення дистанційного навчання іноземній мові у технічних ЗВО. Створення комп'ютерних технологій навчання, зокрема спеціалізованого програмного забезпечення, мультимедійних електронних підручників на сьогодні єдине, що має поширене практичне втілення у сучасній педагогіці.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у обґрунтуванні необхідності та доцільності використання

інноваційних технологій у вищих технічних закладах при викладанні іноземної мови.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Найважливішим завданням вищого навчального закладу є формування творчої особистості спеціаліста, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Студент не повинен залишатися інертним споживачем знань. Він має стати активним творцем знань, що вміє сформулювати проблему, аналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його вірність. Перед освітньою системою стоїть нове і непросте завдання - формування та розвиток мобільної особистості, що самореалізується, здатної до навчання протягом усього життя. І це, у свою чергу, коригує завдання та умови освітнього процесу, в основу якого покладено ідеї розвитку особистості студентів.

В даний час все більш актуальним в освітньому процесі стає застосування в навчанні прийомів та методів, які формують вміння самостійно добувати нові знання, збирати необхідну інформацію, висувати гіпотези, робити висновки. Студент має стати живим учасником навчального процесу. Ідеальне втілення нових стандартів на практиці - це такий вид занять, на якому так організована діяльність студентів, де викладач лише спрямовує, змушуючи мислити, висувати свої гіпотези та аргументувати їх. Інноваційний пошук нових засобів призводить педагогів до розуміння того, що сучасній вищій школі потрібні діяльні, групові, ігрові, рольові, практико-орієнтовані, проблемні, рефлексивні та інші форми та методи навчання.

Саме дистанційна форма навчання це взаємодія викладача і студентів на відстані, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (мети, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання). Головною метою дистанційного навчання є надання студентам безпосередньо за місцем проживання або тимчасового їхнього перебування можливості освоєння основних та додаткових професійних освітніх програм вищої та середньої професійної освіти відповідно в освітніх закладах вищої, середньої та додаткової професійної освіти.

Однією з основних переваг викладання іноземної мови дистанційно це технологічність. Це характеризується використанням сучасних програмних і технічних засобів, що, своєю чергою, робить навчання ефективнішим. Найновіші технології дозволяють зробити візуальну інформацію яскравою та динамічною, побудувати процес освіти з урахуванням активної взаємодії студента з навчальною системою.

Немало важливою є доступність та відкритість навчання. Вивчати іноземну мову можна, перебуваючи практично в будь-якій точці земної кулі, де є комп'ютер та Інтернет. Як правило, дистанційне навчання дешевше за звичайне навчання, в першу чергу за рахунок зниження витрат на переїзди, проживання в іншому місті. Особливо значення при викладанні іноземної мови дистанційно мають свобода та гнучкість, доступ до якісної освіти.

Але поряд з яскраво вираженими перевагами при викладанні іноземної мови в технічному ЗВО є й недоліки. Насамперед при розробці програм дистанційного навчання важливо ретельно розпланувати заняття, організувати навчання з постановкою цілей та завдань навчання. Студенти повинні розуміти призначення запропонованого курсу іноземної мови. Потрібно зважати на психологічні закономірності сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, вікові особливості студентів. Важливим чинником при викладанні іноземної мови в технічних ЗВО у процесі дистанційного навчання є зворотний зв'язок між викладачем та студентом. Її суть у тому, що у міжособистісному спілкуванні процес обміну інформацією ускладнюється і виникає проблема появи комунікативного бар'єру. Якщо це трапляється, то інформація подається у спотвореному вигляді, що призводить до того, що з'являється загроза переростання когнітивного бар'єру в бар'єр відносин, що переходить у почуття недовіри та ворожості стосовно джерела інформації. Отже, максимально ефективної психологічної атмосфери важливі особисті якості викладачів у системі дистанційного навчання. Також можливі складнощі у дистанційному вивченні іноземної мови це суто технічні причини зриву навчального процесу, - поломка комп'ютера, камери, перебої в інтернет-зв'язку тощо.

Зараз при викладанні іноземної мови пропонується такі технології дистанційного навчання:

- проведення вебінарів - інтерактивних лекцій, тривалістю від двох до десяти хвилин, на які розбивається курсовий теоретичний матеріал, а саме пояснювання граматичних тем. Основною їх особливістю є проведення наприкінці заняття вікторини чи контрольних опитувань, що виявляє рівень розуміння нової. Такі лекції найчастіше транслюються у записі;

- застосування способу подачі інформації за допомогою графічного планшета. Його особливість полягає в голосовій начитці та паралельному промальовуванні пояснювальних схем, таблиць та ілюстрацій;

- подача додаткового теоретичного матеріалу як посилань на джерела в інтернеті або більш досконалий - мультимедійний метод;

- практикуми із носіями мови, і у вигляді віртуальних співрозмовників;

- автоматизовані перевірки результатів виконаних завдань, оскільки на кожного викладача часом припадає така кількість студентів, що він фізично неспроможне обробити весь потік інформації;

- студенти залучаються до самостійного, а також взаємного перехресного оцінювання робіт;

- проводяться онлайн дискусії на тематичних форумах. Їх варто розглядати як місця, де студенти можуть один одному допомагати та ставити питання, висловлювати особисте ставлення до тої чи іншої теми, отримувати підтримку та заохочення за свої досягнення, отримувати інформацію щодо курсу, формуватись у навчальні групи та навіть організувати за бажання зустрічі у реалі;

- приділяється велика увага співпраці студентів між собою, організуються форуми питань та відповідей. Ключовим моментом співпраці є підвищення якості навчання за рахунок роз'яснення незрозумілих моментів студентами один одному. Адже живе спілкування зацікавлених осіб дає можливість оперативно усувати проблеми, що виникли з тієї чи іншої причини, в отриманій ними інформації.

Проаналізувавши різні технології дистанційного навчання, можна зробити висновки:

1) Лекції, - основа теоретичного курсу занять, цілком конкурентоспроможні з вебінарами, за умови їхнього збагачення спілкуванням студентів між собою, дискретизацією та контролем.

2) Ще проблемою є численні, невинуваті досить серйозними причинами, поблажки, що надаються викладачами студентам, щодо дотримання тимчасового режиму практичних занять, через що значно знижується його ефективність. Рішенням у разі може лише чітке дотримання графіка занять.

3) Навчальні заклади недооцінюють значення автоматизації перевірки знань, і навіть взаємоперевірки знань студентами. Занадто великий акцент ставиться на самостійності навчання. А співпраця, хоч би мінімальна, між студентами дає дуже відчутний результат.

4) У зарубіжних курсах дистанційного навчання іноземних мов приділяється багато уваги спілкуванню студентів один з одним на тематичних форумах й у соціальних мережах, що позитивно впливає на результат навчання.

Розглянемо можливості, що надають сучасні навчальні програми, які побудовані на основі дистанційного навчання. До переваг даного способу ставляться:

1) «Відвідування» занять, насправді розташувались за власним комп'ютером.

2) Різні рівні складності навчальних програм, завдяки чому розпочати навчання можна з різних рівнів, відповідно до рівня вихідного знання учня.

3) Відсутність необхідності самостійної роботи над розбором складних граматичних конструкцій і сумнівів у правильності вимови завдяки наявності постійного контролю та допомоги з боку висококваліфікованих викладачів, здатних провести повноцінні уроки, настільки ж ефективні, як, якби вони проходили очно.

4) У цій методиці знаходять застосування всі найсучасніші та прогресивні технології педагогіки, завдяки чому вона визнана високорезультативною як студентами, так і викладачами.

Отже, вивчаючи іноземну мову дистанційно, можна не тільки отримати нові знання, а й провести ефективне тренування мозкової діяльності

Викладати та вивчати іноземну мову дистанційно можна як з використанням

вебкамери, так і без неї. Кожен викладач сам обирає, що більше підходить йому та його студентам. З особистого досвіду можна сказати, що деяким студентам спочатку досить важко адаптуватися до умов навчання з вебкамерою, оскільки вони постійно думають, як вони виглядають з іншого боку екрану, що, безумовно, заважає долати мовний бар'єр. Напевно, дається взнаки те, що ми звикли бачити викладача в безпосередній близькості, не віртуально. Тому спочатку доводиться долати певний затиск учня на початку заняття з включеною камерою. Відомо, що 90% інформації передається невербально [9]. Що буде, якщо ми вимкнемо веб-камеру? 100% інформації ми сприйматимемо на слух. На наш погляд, навчання без вебкамери дає найкращий результат, оскільки воно дозволяє учневі глибше поринути у мовне середовище. Відсутність викладача на екрані можна компенсувати використанням відео, новин іншомовних каналів (наприклад, англomовних CNN та BBC) з подальшим обговоренням.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Підсумовуючи вищевикладене, можна з упевненістю сказати, що дистанційне навчання відкриває величезний спектр можливостей для студента, дозволяє йому розширити власні горизонти і спробувати освоїти багато, недоступні раніше, з якихось причин знання. Але важливо розуміти, що дистанційне навчання не є безконтрольним чи безсистемним, воно принесе користь лише за правильної організації та суміщення з аудиторними заняттями.

Так, інформаційні ресурси освітнього призначення, що використовуються в навчальному процесі, дозволяють представити навчальні матеріали з іноземної мови у графічному, звуковому вигляді, автоматизувати систему контролю, оцінки, здійснювати диференціацію навчання, підвищити інтерес до вивчення мови, організувати самостійну роботу.

Література

1. Дудко Л. А. Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів. Мультиверсум. Філософський альманах. 2004. №39. С. 1–4.
2. Ковальова С. М. Інноваційні форми та методи професійної кооперативної освіти. URL:<http://eprints.zu.edu.ua/2135/1/8.pdf>.
3. Козлакова Г. О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті. К.: ІЗМН, 1997. 180 с.
4. Колодницька О. Проектні технології у контексті загально педагогічної підготовки викладачів. Проблеми підготовки сучасного вчителя. № 4 (Ч. 2). 2011. С. 66-71.
5. Костікова І. І. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Харків 2009. 33 с.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки.: URL:<http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>.
7. Полат Е.С., Бухаркіна М. Ю., Мойсєєва М. В. Теорія і практика дистанційного навчання : [навчальний посібник для студ. вищ. пед. навчальн. закладів].К.: "Академія", 2004. 416 с.
8. Проект. Міністерство освіти і науки України. Наказ "Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної та виховної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів. URL: mon.gov.ua>img/zstored/files/normi_chasy.doc.
9. Романов Р. Огляд Web 2.0 технологій для навчання. e - Learning PRO 2009. № 10. С. 2.
10. Тевелева С. В. Електронний підручник як засіб дистанційного навчання : Метод, рекомендації. Інформатика і освіта. 2000. № 8. С. 48-50.
11. Akkoyunlu B., Soylu M.Y. A Study on Students' Views About Blended Learning Environment. Hacettepe University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology, Ankara, Turkey. 2006. 221p.

References

1. Dudko L. A. (2004) The role of innovative pedagogical technologies in the formation of competitive specialists. Multiversum. Philosophical almanac, No. 39, pp. 1–4.

2. Kovaleva S. M. (2008) Innovative forms and methods of professional cooperative education. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2135/1/8.pdf>.
3. Kozlakova G. O. (1997) Theoretical and methodological foundations of the application of information technologies in higher technical education. K.: IZMN.
4. Kolodnytska O. (2011) Project technologies in the context of general pedagogical training of teachers. Problems of modern teacher training, No. 4 (Part 2), pp. 66-71.
5. Kostikova I. I. (2009) Theoretical and methodological principles of professional training of future teachers of foreign languages by means of information and communication technologies. 13.00.04 - theory and methodology of professional education. Dissertation abstract for obtaining the scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences. Kharkiv.
6. National strategy for the development of education in Ukraine for 2012-2021. URL: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>.
7. Polat E.S., Bukharkina M. Yu., Moiseeva M. V. (2004) Theory and practice of distance learning: [study guide for students. higher ped. educational institutions]. K.: "Akademiya".
8. Project. Ministry of Education and Science of Ukraine. Order "On approval of time norms for planning and accounting of educational work and lists of the main types of methodical, scientific and organizational and educational work of pedagogical and scientific-pedagogical employees of higher educational institutions. URL: [mon.gov.ua>img/zstored/files/normi_chasy.doc](http://mon.gov.ua/img/zstored/files/normi_chasy.doc).
9. Romanov R. (2009) Review of Web 2.0 technologies for learning. e-Learning PRO, No. 10, P. 2.
10. Teveleva S. V. (2000) Electronic textbook as a means of distance learning: Method, recommendations. Informatics and education, No. 8, pp. 48-50.
11. Akkoyunlu B., Soylu M. Y. (2006) A Study on Students' Views About Blended Learning Environment. Hacettepe University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology, Ankara, Turkey.

Abstract

***Bulharu Nataliia, Dziatko Alla* MAIN ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF TECHNOLOGIES AND FORMS OF FOREIGN LANGUAGE DISTANCE LEARNING IN TECHNICAL INSTITUTION**

The paper presents innovative forms and methods of distance learning in teaching a foreign language in technical universities. The advantages and disadvantages of forms and methods of distance learning are analyzed. Distance learning tools are increasingly being introduced into the education process. Therefore, the search for innovations in the development of methods and technologies for such activities is considered a priority. The article gives an example of the processing by scientists of innovative forms and methods of distance learning in teaching a foreign language in the following areas: increasing the intensity of classes; expansion of content; building individual trajectories for each student, taking into account his abilities and motivational value sphere of the personality; intensification of independent work of students. Among them: innovative information educational technologies, interactive teaching methods, the role of the teacher, who is the driver of innovative activity in a higher educational institution. The types of interaction between the student, teacher and educational materials are also considered. The features of the introduction of innovative and information technologies in the educational process of the university are determined, the main qualities and criteria for the technological effectiveness of the educational process in universities are characterized. The features of distance learning as a form of implementation of innovative and information technologies in the educational process of the university are studied and scientifically substantiated, methods and means of forming professional competencies are considered. It has been established that the main content of the activity of a higher educational institution should be the design of an innovative educational environment. It has been established that distance learning improves the quality of education through the use of the latest technologies and digital libraries.

Key words: *distance learning, foreign language teaching, distance learning models, innovative technologies, information technologies, innovative activity, webinar, innovative teaching methods*

Стаття надійшла до редакції 01.09.2022 р.

Бібліографічний опис статті:

Булгару Н. Б., Дзятко А. А. Основні переваги та недоліки технологій та форм дистанційного навчання іноземній мові у технічному закладі. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 3. С. 139-144.

Bulharu N., Dziatko A. (2022) Main advantages and disadvantages of technologies and forms of foreign language distance learning in technical institution. *Innovation and Sustainability*, no. 3, pp. 139-144.